

Kraków, 20 stycznia 2022 r

Recenzja pracy doktorskiej

Temat pracy: Konserwacja i problematyka rekonstrukcji mas i szkliv ceramicznych na przykładzie wybranych obiektów zabytkowych

Autor pracy: Piotr Romiński

Recenzja powstała na podstawie przekazanej dokumentacji.

Dane osobowe i dorobek naukowo – artystyczny doktoranta

Z przedłożonych materiałów wynika, że dorobek artystyczny i zaangażowanie dydaktyczne stanowi znaczący zakres i jest jednym z podstawowych czynników kształtujących doktoranta. Mgr Piotr Romiński jest absolwentem Wydziału Ceramiki i Szkła Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, gdzie w roku 1996 obronił pracę magisterską z zakresu projektowania ceramiki przemysłowej pod kierunkiem prof. Ireny Lipskiej – Zworskiej wraz z aneksem z zakresu konserwacji i restauracji ceramiki w pracowni prof. Stanisława Szyby. W kolejnym roku odbył dodatkowy kurs dotyczący technik konserwatorskich i restauratorskich w Zakładzie Konserwacji Dzieł Sztuki rodzimej uczelni. Od roku 1998 jest pracownikiem wrocławskiej Akademii, a obecnie jest członkiem kadry dydaktycznej Wydziału Ceramiki i Szkła, w Katedrze Konserwacji i Restauracji Ceramiki i Szkła. Jak zaznacza w swoim życiorysie doktorant, prowadzi zajęcia dydaktyczne dla studentów II, III i IV roku studiów realizując szerokie spektrum przedmiotów zawodowych: Wstępne zagadnienia z zakresu technik ceramicznych, Kopia ceramiki oraz Konserwacja i restauracja ceramiki. Swoje doświadczenia kształtuje zajmując się ceramiką unikatową, konserwacją i restauracją ceramiki, a w szczególności różnorodnymi sposobami wypału ceramiki w tym technikami dawnymi i zapomnianymi z zastosowaniem pieca raku, pieca papierowego czy pieca węgierskiego. Działalność swą w latach 1999 - 2021 potwierdzał wielokrotnie uczestnicząc i organizując autorskie jak i zespołowe programy specjalistyczne, sympozja i warsztaty, z których warto wymienić:

Autorski *pokaz wypału w piecu papierowym* w ramach III Festiwalu Wysokich Temperatur; *Raku Workshop* –HAWK Fachhochschule Hildesheim, Fachbereich Konservierung und Restaurierung, w ramach programu Erasmus; organizacje i czynny udział w warsztatach technik ceramicznych podczas II Sympozjum Ceramiki i Szkła *Ostrakon*; organizację pokazów oczyszczania wyrobów ceramicznych z zastosowaniem ablacji laserowej, przy współpracy z firmą Restauro; organizację wraz z Centrum Badawczo Edukacyjnym Konserwacji Zabytków PWSZ w Nysie warsztatów oczyszczania obiektów ceramicznych technikami laserowymi oraz prac badawczych i zastosowania mikroskopii skaningowej; przy współpracy z Muzeum Porcelany w Wałbrzychu inicjatywę pokazu i wykładu techniki pozłotniczej *Malowania złotem na porcelanie* czy udział w szerokim zespole grantowym *Rekonstrukcja technologii warsztatu ceramicznego średniowiecznego Śląska*.

Jako doświadczony pracownik dydaktyczny wielokrotnie brał udział w zespołach i komisjach

rekrutacyjnych, brał czynny udział w wystawach i prezentacjach dorobku studentów, współorganizował wyjazdy studyjne i terenowe dla studentów wielu roczników, opiekował się kołem naukowym młodych restauratorów „Waza” działającego przy samorządzie studenckim Akademii oraz od 2010 roku jest opiekunem koła naukowego katedry Konserwacji i Restauracji Ceramiki i Szkła, a jego działalność wkracza w struktury i współczesne potrzeby działalności, popularyzacji i promocji Wydziału i wrocławskiej Akademii.

W 1997 roku uzyskał nagrodę Prezydenta Miasta Radomia w II Triennale Autoportretu Radom 97; został stypendystą tygodnika POLITYKA w 2004 rok – akcji *Zostańcie z Nami* oraz otrzymał w 2008 roku i 2015 roku nagrody Rektora II stopnia.

Swoj dorobek artystyczny i konserwatorski doktorant potwierdza poprzez udział w ponad 110 wystawach zbiorowych w kraju i za granicą, 14 wystawach indywidualnych oraz licznych realizacjach konserwatorskich. Katalog autorskich prac ceramicznych zawierający poszczególne cykle prac takich jak *Cykl Miasto*, *Cykl Droga* czy *Cykl Terra* doskonale odzwierciedlają twórczość artystyczną Pana Piotra Romińskiego. Z pełnego dorobku warto wymienić:

wystawy zbiorowe

- 2006 - 2021 - *Salon* poszczególnych lat w Muzeum Powiatowe w Nysie
- 2006 - *60-lecie ASP we Wrocławiu* w Muzeum Narodowe we Wrocławiu
- 2006 - *Sztuka Konserwacji 2006*, Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawa
- 2007 - III Bial Internaciona del Mosaico Contemporáneo 2007 M.I.C.C Museo Internaciona de Cerámica Contemporánea
- 2007 - Institut National des Sciences de l'Archéologie et du Patrimoine *Conservation et reconstitution des ceramiques* Rabat, Maroko
- 2008 - *Wrocław Sztuki* Muzeum Narodowe we Wrocławiu
- 2008 - *Artoteka*, Mjen, Francja
- 2008 - *Struny Światła* – BWA Zakopane
- 2009 - *Schatze aus Breslau - Skarby z Wrocławia* Buttenheim, Niemcy
- 2009, 2015 - *Wiara w kulturze*, Kościół Św. Krzyża na Ostrowie Tumskim, Wrocław
- 2015 - *Wiara w kulturze*, Dworzec PKP w Legnicy
- 2016 - *Spotkajmy Się*, udział w muralu ceramicznym, Europejska Stolica Kultury Wrocław 2016
- 2019 - *Katedra Konserwacji i Restauracji Ceramiki i Szkła Akademii Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu*, wystawa prac studentów i wykładowców, Sudeckie Centrum Kultury i Sztuki w Szklarskiej Porębie
- 2019 - *Conserwatio Artis*, wystawa prac studentów i wykładowców, Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych w Lesznie
- 2019 - *Scalanie* – wystawa prac studentów i wykładowców Katedry Konserwacji i Restauracji Ceramiki i Szkła Akademii Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu, Centrum Kultury Agora we Wrocławiu
- 2021 - *Salon Wiosenny 2021*, Galeria Sztuki Współczesnej w Opolu
- 2021 - *Szacunek*, międzynarodowy konkurs na czarkę do herbaty, w ramach Festiwalu Wysokich Temperatur. Udział w wystawie pokonkursowej. CSU ASP Wrocław

oraz wystawy indywidualne

- 2006 - *Kontynuacje*, Muzeum Ziemi Prudnickiej
- 2006 - *Ceramika - Sztuka Ognia*, Muzeum Czynu Powstańczego, Góra Św. Anny
- 2006 - *Ceramika*, Galeria ZPAP „Pierwsze Piętro” Opole
- 2007 - *Rzeźba*, Świątynia Sybilli, Puławska Galeria Sztuki „Izabeliada” Puławy
- 2009 - *Ceramika* - Muzeum Etnograficzne w Jeseniku, Republika Czeska
- 2010 - *Droga* – Muzeum, Akademii Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu

- 2012 - *Terra* - Muzeum Powiatowe w Nysie
- 2013 - *Terra Nova* - Muzeum Ziemi Prudnickiej
- 2014 - *Ceramika* - Muzeum Piastów w Brzegu
- 2015 - *Terra incognita, Aqua explicata* - Muzeum Porcelany w Wałbrzychu
- 2017 - *Matrix* - Galeria Kuźnicza, Wrocław
- 2018 - *Ceramika 50+* - Muzeum Powiatowe w Nysie
- 2019 - *Obszary - odbiór przy pomocy zmysłów* - MBWA w Lesznie

Na dorobek doktoranta składają się również realizacje konserwatorskie, które zdają się mieć istotny asumpt w koncepcję pracy doktorskiej.

- 2007 - Rekonstrukcja i konserwacja fontanny na dziedzińcu Urzędu Skarbowego we Wrocławiu
- 2007 - Rekonstrukcja i konserwacja pamiątkowej tablicy Richarda Abegga dla Politechniki Wrocławskiej
- 2008 - Rekonstrukcja i konserwacja XIX w. wazy Chińskiej, ze zbiorów prywatnych
- 2008 - Rekonstrukcja i konstrukcja secesyjnych kafli piecowych dla Muzeum Architektury we Wrocławiu
- 2008 - Projekt i realizacja portalu ceramicznego w Kolegiacie Głogowskiej, prac zespołowa z Joanną Teper
- 2008 - Rekonstrukcja barokowych elementów dekoracyjnych fasady na Zamku w Międzyzlesiu
- 2009 - Rekonstrukcja i konserwacja kafła piecowego z Zamku w Międzyzlesiu
- 2010 - Rekonstrukcja elementów Drogi Krzyżowej na Górze Cierniak koło Radochowa
- 2011-2013- Rekonstrukcja i opracowanie technologii szkliwionych płytek ceramicznych (prostych, reliefowych, kalkomanii) pokoje kąpielowe, Pałacu Herbsta w Łodzi , współpraca z firmą Restauro
- 2015 - Konserwacja i restauracja pieca ceramicznego z przełomu XIX/XX w. znajdującego się w Muzeum Architektury we Wrocławiu
- 2015 - Rekonstrukcja prostych i reliefowych ceramicznych płytek z kamienicy czynszowej przy ul. W. Żeromskiego w Poznaniu
- 2016 - 2017- Rekonstrukcja i opracowanie technologii odtwarzania szkliwionych i nieszkliwionych ceramicznych kształtek z kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela w Kamieniu Pomorskim
- 2017 - Ceramiczny pastisz szklanego Pucharu Św. Jadwigi znajdującego się w Muzeum Powiatowym w Nysie
- 2017 - Rekonstrukcja ceramicznych szkliwionych pazurów Orła Piastowskiego
- 2018 - Rekonstrukcja i opracowanie technologii ceramicznych szkliwionych gąsiorów z Pompowni Świątyni we Wrocławiu, współpraca z firmą Ceramsus
- 2019 - Konserwacja i restauracja ceramicznego pieca kaflowego, Pałac w Jarząbkowicach
- 2019-2020- Rekonstrukcja i opracowanie technologii ceramicznego fryzu Pałacu w Miroszowicach
- 2020- Rekonstrukcja i opracowanie technologii ceramicznych szkliwionych i nieszkliwionych kształtek gotyckich z Kościoła Najświętszej Maryi Panny i św. Jana Chrzciciela w Chojnie, współpraca z firmą Ceramsus
- 2020-2021 Opracowanie technologii i wdrożenie do produkcji barwnych ceramicznych płytek podłogowych, Art.-Ikubator, Sopot, wdrożenie do produkcji firma Synol&Synol, współpraca z firmą Restauro
- 2020- Rekonstrukcja i opracowanie technologii ceramicznych szkliwionych dachówek, kaplica grobowa Rodziny Krzyżanowskich, Cmentarz Łyczakowski we Lwowie, współpraca z firmą Ceramsus

2021- Rekonstrukcja i opracowanie technologii ceramicznych szkliwionych i nieszkliwionych płytek elewacyjnych, półkolumnienek i kariatyd z kamienicy we Włocławku, współpraca z firmą Ceramsus

2021- Rekonstrukcja i opracowanie technologii ceramicznych szkliwionych neogotyckich wieżyczek, budynek użyteczności publicznej, szkoła, ul. Kartuska 128, Gdańsk, współpraca z firmą Ceramsus

Działalność dydaktyczna i artystyczna całkowicie zdominowała działalność naukową co odzwierciedla skromny dorobek publikacyjny ograniczający się do trzech pozycji z czego dwie z nich są współautorskie: Piotr Romiński, Michał Matuszczyk, *Konserwacja i restauracja ceramicznej fontanny*, Szkło i Ceramika, 4/2009, str. 41- 43; Piotr Romiński, Paweł Rzeźnik, H. Stoksik, *Archeologiczna ceramika szkliwiona*, Racibórz 2017 oraz Piotr Romiński, *Ceramiczna inspiracja Pucharem Św. Jadwigi Śląskiej*, Nyskie Szkice Muzealne, T.X 2017, str.69-76. W opinii piszącego te słowa recenzenta uwagę tę należy przyjąć jako zarzut i jednocześnie ogromną stratę, gdyż dorobek i aktywność zawodowa doktoranta wskazuje na olbrzymi potencjał.

Recenzja pracy doktorskiej

Dysertacja doktorska Pana Piotra Romińskiego pt. *Konserwacja i problematyka rekonstrukcji mas i szkliv ceramicznych na przykładzie wybranych obiektów zabytkowych* odnosi się do przykładów odmiennych historycznie i technologicznie obiektów ceramicznych. Zgodnie z zapowiedzią w tytule wszystkie przytaczane przykłady omawiają zagadnienia związane z konserwacją i rekonstrukcją ceramicznych obiektów zabytkowych, a co najważniejsze odnoszą się do doświadczeń i wiedzy nabytych podczas własnych autorskich realizacji, do których doktorant odwołuje się w kolejnych rozdziałach i podrozdziałach dysertacji. Autor we wstępie zaznacza, że koncepcja pracy jest próbą połączenia wiedzy zebranej przez prof. Henryka Staksika odnoszącej się do technologii średniowiecznego, śląskiego warsztatu ceramicznego z własnymi doświadczeniami praktycznymi. W rozdziale drugim autor wymienia powszechnie stosowane praktyki w uzupełnianiu mas i szkliv ceramicznych. Zasadniczy trzon pracy stanowi rozdział trzeci (3), gdzie w części wstępnej autor podaje przykłady własnych realizacji konserwatorskich. Przykłady te dotyczą rekonstrukcji dwóch pazurów lewej nogi rzeźby ceramicznej przedstawiającej Orła Piastowskiego, znajdującego się we Wrocławiu przy ul. Gajowickiej. Drugi przykład to konserwacja i restauracja fontanny ceramicznej znajdującej się na dziedzińcu Izby Skarbowej i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu, przy ulicy Pretficza 11. Przyjmuje się, że autorem projektu był monachijski architekt Joseph Allescher, a fontanna powstała w 1929 roku, Trzecim przykładem jest rekonstrukcja w masie ceramicznej, zestawu różnego typu szkliwionych kształtek rekonstruowanych Stacji Drogi Krzyżowej na Górze Cierniak koło Radochowa w Kotlinie Kłodzkiej. Kolejne podrozdziały (3.1 – 3.4) szczegółowo omawiają kolejne cztery przykłady realizacji przeprowadzonych przez autora prac. Omawiany pierwszy przykład to konserwacja i restauracja późnośredniowiecznego, XIV wiecznego, ceramicznego, szkliwionego naczynia ze Starego Miasta w Raciborzu. wraz z rekonstrukcją brakującego ucha. Przykład drugi to konserwacja i restauracja kafli piecowych z przełomu XIV/XV wieku ze Starego Miasta w Nysie. Przykład kolejny to rozwiązania rekonstrukcyjne przyjęte dla XIX wiecznych ceramicznych, szkliwionych detali architektonicznych katedry pw. św. Jana Chrzciciela w Kamieniu Pomorskim. Czwarty omawiany przykład to rekonstrukcja płytek ceramicznych z przełomu XIX/XX wieku dla Pałacu Herbsta w Łodzi. Wszystkie przyjęte rozwiązania technologiczne odnoszą się ściśle do konserwacji oryginałów, a ich skrajna odmienność wskazuje nam szeroki wachlarz wiedzy, możliwości a zwłaszcza umiejętności i wszechstronności autora pracy. W przypadku raciborskiego naczynia pierwotna materia dzieła

została poddana pełniej konserwacji, z poszanowaniem historii zniszczeń i uszkodzeń, a rekonstrukcję brakującego uch zaproponowano dla zrealizowanej kopii wykonanej poprzez zdjęcie formy silikonowej z oryginału. Wykonano model i formę gipsową, oraz kopię z masy ceramicznej, a gotowy wyrób poszklwiono oraz wypalono we współczesnym piecu elektrycznym. W przypadku nyskich kafli piecowych o niezwykle rozbudowanej wgłębnej strukturze analiza materiałowa pozwoliła na podjęcie próby wykonania kopii technologicznych tak pod względem techniki jak i technologii, formy oraz szkliwienia. Oryginały garnkowych kafli piecowych szkliwionych i nieszkliwionych poddano konserwatorskie. Rekonstrukcje wykonano wieloetapowo – wstępnie na kole garncarskim, a następnie ręcznie opracowując formę. Rekonstruowane kafle wypalono w piecu ceramicznym odtwarzając szkliwo ceramiczne jednego z kafli. Skrajnie odmiennym zadaniem była rekonstrukcja architektonicznych detali dla katedry w Kamieniu Pomorskim, gdzie zadanie ocierało się o technologię produkcji, a parametry wytrzymałościowe zrekonstruowanych, szkliwionych detali porównano z zachowanymi detalami pierwotnymi. Analiza pierwotnych elementów architektonicznych pozwoliła na opracowanie składu masy i szkliw użytych w XIX wieku. Wykonano modele i wykrojniki do formowania kształtek, a następnie wykonano z masy ceramicznej kształtki. Całość została poszklwiona i wypalana. Ostatnia z realizacji dotycząca rekonstrukcji płytek ceramicznych Pałacu Herbsta w Łodzi, podobnie jak wcześniejszy przykład, mogła być zrealizowana dzięki analizie technologii pierwotnej, a na tej podstawie wykonano rekonstrukcję ceramicznych okładzin ściennych wraz z odtworzeniem brakującej kalkomanii. Odtworzono masę lejną i szkliwa ceramiczne i podobnie jak w wielu przypadkach podejmowania rekonstrukcji wykonano szereg prób, co pozwoliło odtworzyć kolorystykę szkliw. Metodą odlewania w formach gipsowych wykonano rekonstrukcję brakujących płytek ceramicznych, a opracowywane elementy poszklwiono i wypalono. W podsumowaniu pracy autor słusznie zauważa, że przeprowadzanie badań i analiz fizykochemicznych jest procesem niezbędnym, który pozwala na prawidłowe rozpoznanie konserwowanego obiektu i umożliwia postawienie diagnozy. Analizy umożliwiają poznanie struktury, właściwości fizykochemicznych, a zdobyta wiedza może rozpocząć proces poszukiwania odpowiedniej masy ceramicznej jej składu, kolorystyki i parametrów technicznych, co pozwala na opracowanie modeli i form roboczych. Autor słusznie podkreśla, że jedynie wiedza z zakresu technik i technologii ceramicznych umożliwia podjęcie wyzwań rekonstrukcyjnych. Dysertacja obejmuje 93 strony, podzielona jest na rozdziały i podrozdziały, które uzupełniono bibliografią, spisem rysunków i fotografii w tekście.

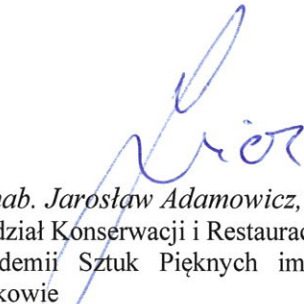
Samo omówienie powyższej pracy wymaga jednak kilku uwag krytycznych. Dysertacja jest opracowaniem skromnym, a jej budowa choć poprawna wydaje się niepełna i lakoniczna. Zarówno wprowadzenie jak i podsumowanie nie wskazują wyraźnych tez i wniosków, a wymieniona powyżej konkluzja o konieczności posiadania doświadczenia i wiedzy z zakresu technik i technologii ceramicznych wydaje się co najmniej niewystarczająca. Z tekstu wynika również, że każda z opisanych realizacji w praktyce wymagała rozbudowanych części badawczych, których niemalże nie znajdujemy w pracy, a zawarte informacje przybierają formę sprawozdania bądź raportu, a nie dysertacji doktorskiej. Przyjęta syntetyczna forma całości rozprawy nie odzwierciedla niewątpliwego doświadczenia i umiejętności jakimi dysponuje doktorant, co przyjąć należy z ubolewaniem, gdyż bezcenne doświadczenia i praktyka zawodowa doktoranta winna znaleźć również odzwierciedlenie w publikacjach. Niemniej pomimo tych krytycznych uwag przewód realizowany jest w ramach dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki, a dorobek artystyczny i konserwatorski składający się na omawianą pracę nie budzi wątpliwości. Jednocześnie wieloletnie zaangażowanie dydaktyczne doktoranta z całą pewnością wzmacnia rodzimy Wydział.

**Akademia Sztuk Pięknych
im. Jana Matejki
w Krakowie**

Konkludując należy stwierdzić, że dostarczona mi do recenzji praca wraz z informacjami o dorobku naukowym i artystycznym oraz doświadczeniach zawodowych mgr Piotra Romińskiego spełniają wymogi zawarte w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku (Art. 186, Art. 187) stawiane kandydatom do uzyskania stopnia doktora w dziedzinie sztuki.

Tym samym wnoszę o dopuszczenie do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

dr hab. Jarosław Adamowicz, prof. ASP
Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki
Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w
Krakowie